

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam
Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In
Qvibvs Singlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo
Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Capvt III. De creaturarum magnitudine.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38621

CAPVT I.

De tribus invisibilibus DEI, à quibus emanant omnia, quæ sunt, Potentia, Sapientia, & Benignitas.

VERBUM bonum, & vita sapiens, quæ mundum fecit, contemplato mundo conspicitur. Et Verbum ipsum videri non potuit, & fecit quod videri potuit, & visum est per id quod fecit. Invisibilia enim ipsius à creatura mundi, per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur. Tria sunt invisibilia DEI, potentia, sapientia, benignitas. Ab his tribus procedunt omnia, in his tribus consistunt omnia, & per hæc tria reguntur omnia. Potentia creat, sapientia gubernat, benignitas conservat. Quæ tamen tria sicut in DEO ineffabiliter unum sunt, ita in operatione omnino separari non possunt.

Potentia per benignitatem sapienter creat, sapientia per potentiam benignè gubernat, benignitas per sapientiam potenter conservat. Potentiam manifestat creaturæ immensitas, sapientiam decor, benignitatem utilitas. Immensitas creaturæ in multitudine & magnitudine; multitudo in similibus, in diversis, in permixtis; magnitudo in mole & spatio; moles in massa & pondere; spatium est in longo & lato, & profundo & alto.

Decor creaturarum est in situ, & moto, & specie, & qualitate. Situs est in compositione & ordine: ordo est in loco, & tempore, & proprietate. Motus est quadrupartitus, localis, naturalis, animalis, rationalis. Localis est antè & retrò, dextorsum & sinistrorsum, sursum & deorsum, & circum: naturalis est in incremento & decremento: animalis est in sensibus & appetitibus: rationalis est in factis & consiliis. Species est forma visibilis, quæ oculo discernitur, sicut colores & figura corporum.

Qualitas est proprietas interior, quæ ceteris sensibus percipitur: ut melos in sono, auditu aurium; dulcor in sapore, gustu faucium; fragrantia in odore olfactu narium; lenitas in corpore, tactu manuum.

Utilitas creaturarum constat in grato, & apto, & commodo, & necessario. Gratum est quod placet, aptum quod convenit, commodum quod prodest, necessarium sine quo quid esse non potest.

Nunc propositas partitiones à principio repetamus, & in unoquoque divisionis genere qualiter vel ex universitate creaturarum Creatoris manifestetur potentia, vel ex decore sapientia, vel ex utilitate benignitas, perquiramus. Et quia immensitas prima fuit in partitione, prima esse debet in prosecutione.

CAPVT II.

De immensitate divina potentia, quam perspicimus ex creaturarum multitudine.

DILIGENTER igitur audite & considerate quæ dicturus sum. Quando nihil erat, facite ut aliquid esse, qualis potentia erat: Quis sensus potest comprehendere, quæ virtus sit, de nihilo etiam unum aliquid facere, quamvis exiguum: Si ergo unum aliquid, quamlibet parvum, de nihilo facere, tantæ potentia est, ut comprehendendi non possit, quantæ existimanda est potentia, tam mul-

ta facere? Quam multa? Quot sunt.

Numerata stellas cæli, arenam maris, pulverem terræ, guttas pluviae, pennas volucrum, squamas piscium, pilos animalium, gramina camporum, folia sive fructus arborum, & ceterorum innumerabilium innumerabilia numerata. Innumerabilia in similibus, innumerabilia in diversis, innumerabilia in permixtis. Quæ sunt similia? Quæ sub eodè genere continentur, ut homo unus & alter, leo unus & alter, aquila una & altera, honorulcopa una & altera: hæc singula, & cetera talia, in suis generibus similia sunt. Quæ sunt diversa? Quæ dissimilibus differentiis informantur, ut homo & leo, leo & aquila, aquila & honorulcopa: hæc invicem diversa sunt. Quæ sunt permixta? Omnia simul considerata.

Quomodo ergo in similibus infinita? quomodo in diversis infinita? quomodo in permixtis infinita? Audi. Homo unum genus est, sed unus homo non est; quis eos numerare potest? Leo unum genus est, sed unus leo non est; quis eos numerare potest? Aquila unum genus est, sed aquila una non est; quis eos numerare potest? Et ita in cæteris innumerabilibus innumerabilium rerum generibus, infinita rerum genera, & in singulis generibus infinita similia, simul vero omnia infinita innumerabilia.

CAPVT III.

De creaturarum magnitudine.

SED fortassis qui hoc fecit, parva fecit, multa simul & magna facere non potuit; quanta tamen? Metire moles montium, tractus fluminum, spatia camporum, altitudinem cæli, profunditatem abyssi. Miraris, quia deficiis: sed melius deficiendo miraris. Meditantibus de creaturarum immensitate, quasi seminarium quoddam jecimus; nunc ad contemplandam earum pulchritudinem transeamus.

CAPVT IV.

De earumdem pulchritudine in quatuor.

QUAMVIS multis ac variis modis creaturarum pulchritudo perfecta sit; quatuor tamen præcipue sunt in quibus earumdem decor consistit: hoc est, in situ, in motu, in specie, in qualitate. Quæ quidem si quis investigare sufficeret, mirabilem in eis sapientia Dei lucem inveniret. Et hoc utinam ego tam possem subtiliter perspicere, tam compenter enarrare, quam possum ardentius diligere! Delectatur enim me, quia valde dulce & jucundum est de his rebus frequenter agere, ubi simul & ratione eruditur sensus, & suavitate delectatur animus, & æmulatione excitatur affectus, ita ut cum Psalmista stupeamus, & admirantes clamemus: *Quam magnificata sunt opera tua Domine! omnia in sapientia fecisti.* & alibi: *Delectasti me in factis tuis, & in operibus manuum tuarum exultabo. Quam magnificata sunt opera tua Domine! nimis profunda facta sunt cogitationes tue.* Vir insipiens non cognoscet, & stultus non intelliget hæc.

Univerſus enim mundus iste sensibilis quasi quidam liber est scriptus digito DEI, hoc est, virtute divina creatus; & singulæ creaturæ quasi figuræ sunt quædam, non humano placito inventæ, sed divino arbitrio institutæ, ad manifestandam invisibilem Dei sapientiam. Quænammodum autem si illiteratus quis apertum librum videat, figurat

Psal. 103

Psal. 91.